

KAKTUSZ -VILÁG

XXVI. évfolyam 4. szám

2002. július

**Opuntia
debreczyi**

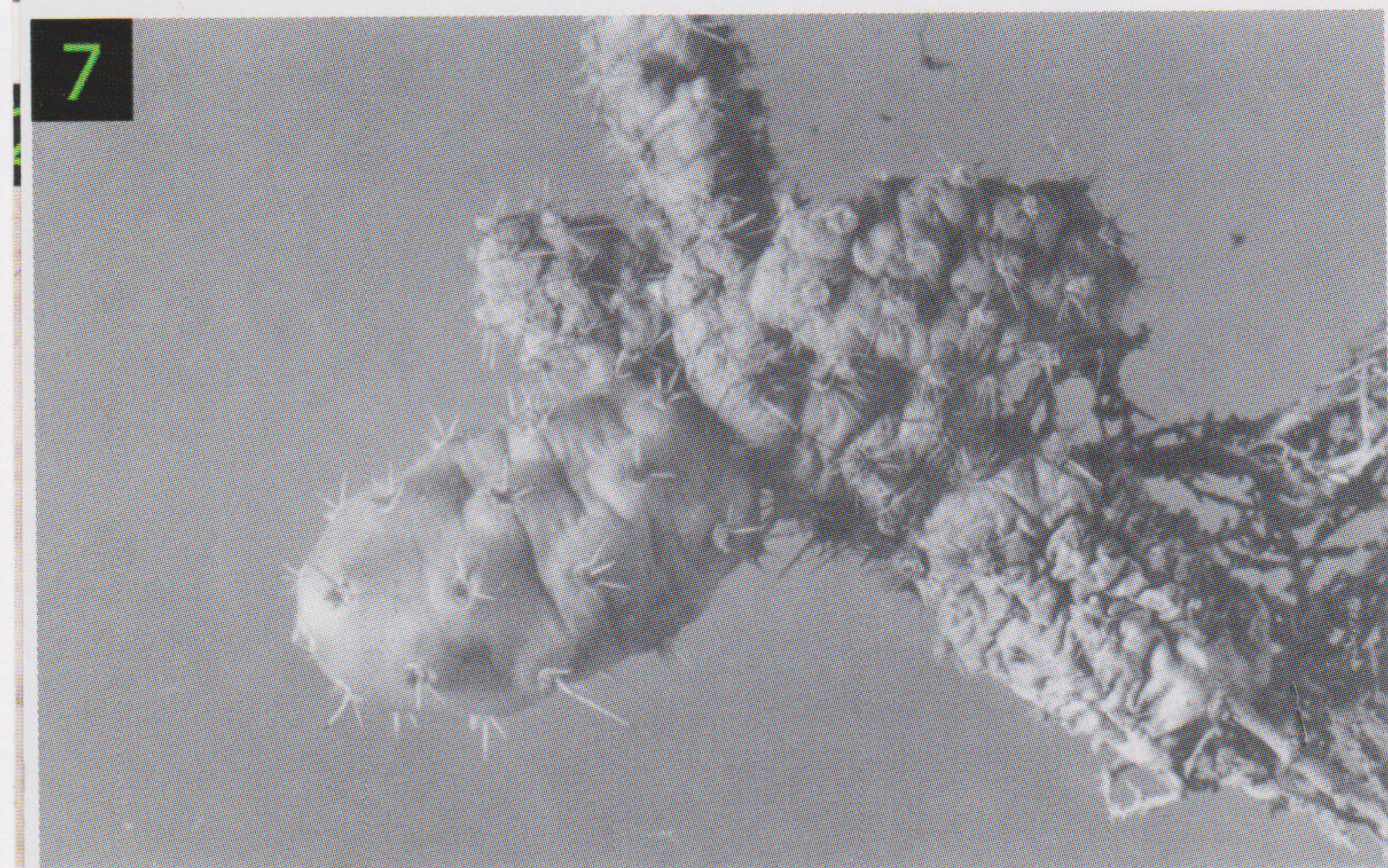
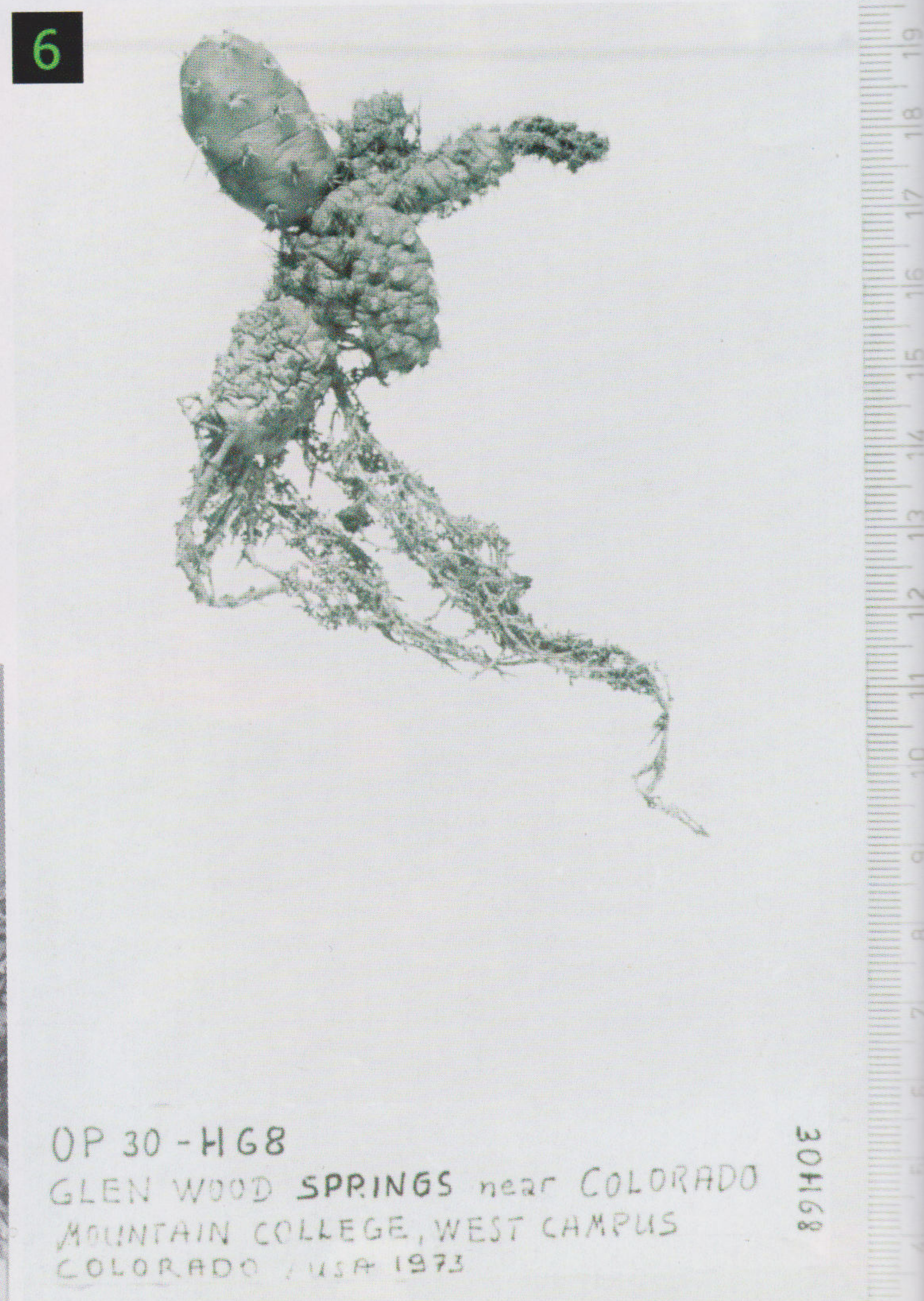
**Ipomoeae
platensis**

Agavék

ANISITSIANUM

OP 30-HG8
GLEN WOOD SPRINGS near COLORADO
MOUNTAIN COLLEGE, WEST CAMPUS
COLORADO, USA 1973

30H68

21 22 23 24 25 26 27

19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4

Elsőleírás:

**Új *Opuntia* faj az Amerikai Egyesült Államokból,
Opuntia debreczyi species nova (Cactaceae)**

***Opuntia debreczyi* SZUTORISZ species nova**

Planta fruticiformiter, dense ramulosa, cca. 5–10 cm alta, 10–20 cm lata, ramulis brevibus, e nonnullis cladodiis germinatione ortis formata, radice filiformi, ad partem superiorem incrassato. Cladodia elongato-ovata, 3–5 cm longa, 1–2 cm lata, sectio transversalis eorum circularis-elliptica, in statu juvenili non leviter separabilia. Folia in cladodiis parva, involuta, cito decidua. Planta subcaeruleo-cinereo-iridis, circa areolas parum emersas rubrobrunnea. Areolae cladodiorum dense, ab invicem 0,6 cm distanter, in lineis spiralibus distributae, caespitibus pilorum alborum laniformium, 1 mm longorum et glochidiis coopertae, plerumque sine spinis, sed nonnullae earum spinis 2–3, basin versus directis, 1–2 mm longis, tenuibus, albis, in apice brunneis, fortuito ad cladodia annorum plurium spinis 3–4, longitudine 10–15 mm. Flores in apice ramulorum singuli, plerumque mense Majo aperti, carminei, 3–4 cm alti et lati. Petala externa 1–1,5 cm longa, 1 cm lata, albidorozeola, in medio virga longitudinali, pallide olivaceo-iridi; petala interna 3 × 0,7 cm, ad basin carminea, apicem versus pallescentia. Filamenta roseola, thecae pallide flavae. Stilus albus, stigma ramulis 6, viridis. Ovarium pallide viride, 1–1,5 cm altum, 1 cm latum, caespitibus parvis pilorum laniformium et foliis brevibus, involutis, apiculatis, deinde ad partem apicalem setis parvis in areolis. Fructus globosus, flavidus, aridus, superne setis brevibus. Semina deplanata, diametro 5–6 mm, albida.

Locus collectionis typi: USA: prope „Colorado Mountain College West Campus, comit. Garfield, Glenwood Springs” Leg.: Mrs. Heacock (Denver, Colorado)

Typus: in Herbario Musaei Historiae Naturalis Hungarici, Budapest (BP) (numerus collectionis #DRB-65535). Plantae vivae collectionis typicae in collectione Fundationis Dendrologicae Internationalis, H-2092 Budakeszi, (prope Budapest) Pf. 52, Hungaria (signum collectionis: OP-30/H-68–TYP-65535).

Species nova in honorem dris Zsolt Debreczy nominata.

Leírás:

A **növény** alacsony, tömött, 5–10 cm magas, 10–20 cm átmérőjű telepet alkot, a szártagok alsó részéből sarjadzik. A szártagok megnyúlt-tojásdad alakúak, kör vagy ovális keresztmetszetűek, 3–5 cm hosszúak, 1–2 cm átmérőjűek, az

areolák körül kissé dudorosak. Az új szártagok nem válnak le könnyen. Gyökere töben megvastagodott, fonálszerű, fehér. Bőre kékes-szürkészöld, az areolák körül vörösesbarnára színeződik; az új hajtások rövid, csökevényes levelei hamar lehullanak.

Areolák: sűrűn (0,6 cm), spirálisan állók, 1 mm-es, fehér gyapjúcsumókkal és sárgásbarna glochidiumokkal fedettek.

Tövisek: a szártagok részben tövistelenek, néhányon 2–3, lefelé álló, 1–2 mm hosszú fehér, barna hegyű, vékony tövis fejlődik. A több éves hajtásokon 3–4, 10–15 mm hosszú tövis is fejlődhet.

A **virágok** a hajtások csúcán egyesével állnak, kárminvörösek, 3–4 cm magasak és szélesek, (mérsékeltövi természetben, 7-es zóna) többnyire májusban nyílnak.

Ovrium: világoszöld, 1–1,5 cm magas, 1 cm széles, kis gyapjúcsumókkal, rövid, hegyes, csökevényes levelekkel, a felső tövispárnák apró sörtékkel.

Külső szíromlevelek: 1–1,5 cm hosszúak, 0,5 cm szélesek, fehéres rózsaszínűek, halvány olajzöld középpel.

A **belső szíromlevelek** 3 cm hosszúak, 0,7 cm szélesek, alul kárminvörösek, a csúcs felé kifakulnak.

Porzósál: sok, rózsaszínű, a **portok** világossárga.

Bibeszál: fehér, a **bibe** zöld, 4 ágú.

Termése gömb alakú, sárgás, elszáradó, felül rövid sörtékkel.

Magja lapos, fehéres, 5–6 mm átmérőjű.

A típus **lelőhelye:** Egyesült Államok, Kolorádó (Colorado) állam, Glenwood Springs város, a Colorado Mountain College Nyugati Kampusza (West Campus) közelében.

Holotypus letétbe helyezve a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytára herbáriumában (BP), Budapest, jele (#DRB-65535). Élő típusát a Nemzetközi Dendrológiai Alapítvány télálló sivatagi gyűjteménye tartja fenn OP-30/H-68–TYP-65535 számon.

Élőhely: eddig csak a típustermőhelyről ismert (ld. fenn)

Az *Opuntia debreczyi* és a hozzá legközelebb álló rokon fajok összehasonlító bélyegei:

	<i>O. debreczyi</i> SZUTORISZ	<i>O. fragilis</i> var. <i>parviconspicua</i> BACKEBERG	<i>O. fragilis</i> var. <i>denudata</i> WIEGAND & BACKEBERG
Szártagok	nem válnak le könnyen, megnyúlt tojás alakúak	könnyen leválnak, megnyúlt tojás alakúak	könnyen leválnak, gömbszerűek
Areolák	0,6 cm távol állnak	0,4 cm távol állnak	0,8 cm távol állnak
Virág	kárminvörös	sárga	sárga
Élőhely	(típuslelőhely:) Colorado állam, Garfield megye, Glenwood Springs, Colorado Mountain College, West Campus	nem ismert	Utah állam

Gyűjtötte Mrs. HEACOCK (Denver, Colorado, USA). Tőle kapta Dr. DEBRECZY Zsolt dendrológus, a (Magyar) Természettudományi Múzeum Növénytára „Herbarium Generale” gyűjteményének akkori vezetője, 1973. és 1983. évi denveri látogatásakor és Op-30/H-68-as gyűjtőszámon vette nyilvántartásba. Szaporítványa SZUTORISZ Gyula gyűjteményében (Sashalom) virágzott és magot hozott. A növény első leírását 17 évi megfigyelés tapasztalatai egészítik ki. Szabadban, minden téli védelem nélkül telett, tehát Közép-Európában jó télállóan tekinthető. Kétszer fordult elő -25°C-os fagy a telepítés helyén, amit károsodás nélkül elviselt.

ELSŐLEÍRÁS – FIRST DESCRIPTION – ERSTBESCHREIBUNG

Tiszteletből elnevezve Dr. DEBRECZY Zsolt után, aki számos télálló kaktuszt hozott Európába tudományos megfigyelésre és a témából alapvető könyvet írt.

Köszönetnyilvánítás:

Köszönettel tartozom Dr. BODOR János úrnak, aki a virágmetszeteket ábrázoló fotókat készítette és Dr. TÓTH Sándor úrnak a latin diagnózis elkészítéséért.

Irodalom:

- BACKEBERG, C. (1961): Die Cactaceae. Tom. V.G. Fischer, Jena
BENSON, L. (1969): The Cacti of Arizona. University of Arizona Press, Tucson
BRAVO-HOLLIS, H. (1978): Las Cactáceas de México. Universidad Nacional Autónoma de México
DEBRECZY, Zsolt (1976): Télálló kaktuszok, agávék és pálmaliliomok. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest
EARLE, W.H. (1963): Cacti of the Southwest, Phoenix
HAAGE, W. (1981): Kakteen von A bis Z. Neumann Verlag, Leipzig

A szerző címe: Szutorisz Gyula, H-1162 Budapest, Csoport u 25., Hungary

English description by Zoltán FERENCZI:

Plant: Creates a low, dense clump of 5-10 cm high, 10-20 cm in diameter; it sprouts from the lower part of the joints. The joints are elongated egg shaped, round or oval in cross-section 3-5 cm in length, 1-2 cm in diameter; the areoles are elevated. The new joints do not break off easily. The root is white, threadlike, thickened at the base. The skin is bluish-greyish-green, becomes reddish brown around the areoles. The short, rudimentary leaves of the new growth fall off soon.

Areoles are in helical order, 0.6 cm apart and covered with white, 1 mm long wool bundles and yellowish brown glochids.

Thorns: the joints are partly thornless but occasionally with up to 2-3, downward pointed, 1-2 mm long, white, brown tipped, thin thorns. Older joints may have up to 3-4 thorns, these are 10-15 mm long.

Flowers: single on the tip of the joints, carmin-red, 3-4 cm high and wide. In Hungary (zone 7) it blooms usually in May.

Ovary light green, 1-1.5 cm high, 1 cm wide, covered with small, woolly hair bundles, short, pointed, rudimentary leaves, and tiny bristles on the upper areoles.

Outer petals 1-1.5 cm long, 0.5 cm wide, whitish pink with pale olive center.

Inner petals 3 cm long, 0.7 cm wide, carmin red at the base, fading towards the tip.

Stamens numerous, pink; **anthers** light yellow. Pistil white, stigma green, 4 lobed.

Fruit round, yellowish, becomes dry, with short bristles on the upper part; **seed** flat, whitish, 5-6 mm in diameter.

Habitat: so far, only known from the type locality (see below).

Holotype is deposited in the herbarium of the Botanical Department of the Hungarian Natural History Museum (BP) in Budapest (collection number #DRB-65535). Reference living specimens are cultivated at the International Dendrological Foundation under #OP-30/H-68-TYP-65535 in Budakeszi near Budapest.

Type locality: near West Campus, Colorado Mountain College, Glenwood Springs, Garfield Co., Colorado State.

Comparative marks of *Opuntia debreczyi* and the closest allied species:

	<i>O. debreczyi</i> SZUTORISZ	<i>O. fragilis</i> var. <i>parviconspicua</i> BACKEBERG	<i>O. fragilis</i> var. <i>denudata</i> WIEGAND & BACKEBERG
Joints	do not separate easily, elongated egg shaped	easily separate, elongated egg shaped	easily separate, roundish
Areoles	0.6 cm apart from each other	0.4 cm apart from each other	0.8 cm apart from each other
Flower	carmin red	yellow	yellow
Habitat (type locality)	nr. the West Campus of the Colorado Mountain College, Glenwood Springs, Garfield Co., Colorado State	unknown	Utah

Collected and cultivated by Mrs. HEACOCK (Denver, Colorado, USA) who gave a specimen to Dr. Zsolt DEBRECZY dendrologist (then curator of the "Herbarium Generale" collection of the Botanical Department of the Hungarian Natural History Museum) during his visit in Denver in 1973 and later in 1983. He registered it with the accession number Op-30/H-68 in 1973 and gave it to Gyula SZUTORISZ in Budapest, where it bloomed and produced seed. The first description is based on the observations of the plant during a 17-year period.

The plant proved to be hardy in Central Europe without any protection outside. Two times the temperature dropped below -25°C during the 17 years and the plant tolerated these frosts without any damage.

Named in honour of Dr. Zsolt DEBRECZY, who introduced numerous hardy cacti to Europe and wrote an essential book about their habitat and cultivation.

Acknowledgement: Thanks to Dr. János BODOR, who made the photos of the flower sections; and to Dr. Sándor TÓTH for making the latin diagnosis.

Deutsche Überetzung Péter KERN:

Der Körper der Pflanze: niedrig, gefüllt, 5–10 cm hoch, bildet 10–20 cm Durchmesser je Gruppen, wobei er aus dem unteren Teil der Stammglieder sprosst. Die Stammglieder sind von sich ausdehnender Eiform, mit kreisförmigem, oder mit ovalem Querschnitt, 3–5 cm lang, mit einem Durchmesser von 1–2 cm. Die neuen Stammglieder lassen sich nicht leicht entfernen. Die Wurzeln sind weiss, auf dem Grunde verdickt fadenförmig. Die Haut ist bläulich graugrün, um die ein wenig warzenförmigen Areolen herum rötlich-braun. Die verminderten Blätter der Neutriebe fallen bald ab.

Areolen: stehen spiralisch-dicht in 0,6 cm Entfernung voneinander mit Wollbüschel von 1 mm und gelblich-braunen Glochiden, weiss.

Dornen: die Stammglieder sind zum Teil ohne Dornen; auf einigen nach unten stehende 2–3, 1–2 mm lang, weisse, an der Spitze braune Dornen erscheinen.

Die Blumen: stehen einzeln, auf der Spitze der Triebe, karminrot, 3–4 cm hoch und breit, sie öffnen sich im allgemeinen im Monat Mai.

Ovarium: hellgrün, 1–1,5 cm hoch, 1 cm breit, mit kleinen Wollbündeln mit kurzen gespitzten

Die *Opuntia debreczyi*, und die ihr nächsten stehenden Arten, miteinander verglichen:

verminderten Blättern, die oberen Dornenkissen, mit winzigen Borsten.

Die äusseren Blütenblätter: 1–1,5 cm hoch, 0,5 cm weissrosafarbig, mit einem bleichen olivengrünen Mittelstreifen.

Die inneren Blütenblätter: 3 cm hoch, 0,7 cm breit, unten karminrot, der Spitze zu verbleichen sie.

Staubfäden: viele, rosa, der Staubbeutel ist hellgelb, der Griffel weiss, die Narbe grün, mit vier Gelobten.

Die Frucht: kugelförmig, gelblich, vertrocknend, oben mit kurzen Borsten.

Der Samen: flach, weisslich, 5–6 mm Durchmesser.

Typstandort: in der Nähe von West Campus, Colorado Mountain College, Glenwood Springs, Garfield Co., Colorado, USA.

Holotyp: Im Herbarium des Budapester Naturwissenschaftlichen Museums (BP) (#DRB-65535). Lebende Pflanze ist in der Sammlung von der Internationalen Dendrologischen Stiftung, Budakeszi in der Nähe von Budapest kultiviert (OP-30/H-68-TYP-65535).

Standort: bekannt nur nahe von West Campus von dem Colorado Mountain College, Glenwood Springs, Garfield Bezirk, Colorado, Vereingte Staaten.

	<i>O. debreczyi</i> SZUTORISZ	<i>O. fragilis</i> var. <i>parviconspicua</i> BACKEBERG	<i>O. fragilis</i> var. <i>demodata</i> WIEGAND & BACKEBERG
Tribe	gehen nicht leicht ab, gestreckt eierförmig	gehen leicht ab, gestreckt eierförmig	gehen leicht ab, kugelförmig
Areolen	0,6 cm entfernt	0,4 cm entfernt	0,8 cm entfernt
Blüte	karminrot	gelb	gelb
Standort	Typstandort: in der Nähe von West Campus, Colorado Mountain College, Glenwood Springs, Garfield Co., Colorado, USA	unbekannt	Utah

Diese Pflanze wurde von Mrs. Heacock, Denver, Colorado, USA gesammelt. Von Sie bekam sie Dr. Zsolt DEBRECZY, Dendrolog, der damalige Kurator der Botanischen Abteilung des Ungarischen Naturwissenschaftlichen Museums, anlässlich seines Besuches in Denver 1973 und 1983 und hat er unter dem Sammlungsnummer OP-30-H-58. Eine lebende Pflanze blühte in der ungarischen Sammlung von Gyula SZUTORISZ, und hat auch Samen gebracht. Die Erstbeschreibung wurde nach 17-jähriger Beobachtung der Pflanze geschrieben.

Die Pflanze wurde im Freien kultiviert und ist unter mitteleuropäischen Umständen als gute winterhart zu betrachten. Zweimal kamen am Kultivationsort Temperaturen von –25 °C vor, die die Pflanze ohne Schaden überlebte.

Sie wurde zu Ehren von Dr. Zsolt DEBRECZY benannt, der zahlreiche winterharte Kakteen für Untersuchungen nach Europa brachte und schrieb ein Buch, in dem er die potenziellen winterharten Arten zusammenfasste.

Képek jegyzéke – List of pictures – Abbildungsverzeichnis:

1. *O. debreczyi* gyökérrendszere – The root system of *O. debreczyi* – Das Wurzelsystem von *O. debreczyi*
2. *O. debreczyi* szabadba kiültetve – *O. debreczyi* growing outside – *O. debreczyi* im Freien ausgepflanzt
3. *O. debreczyi* virága – The flower of *O. debreczyi* – die Blüte von *O. debreczyi*
4. *O. debreczyi* virága közeletről – Close-up picture of *O. debreczyi*'s flower – Nahaufnahme von *O. debreczyi*
5. *O. debreczyi* virág hosszmeteszete – Longitudinal section of *O. debreczyi*'s flower – Langweisiger Querschnitt von den Blüten
- 6., 7. A herbáriumi minta – The specimen in the herbarium – Das Material des Herbariums

Szutorisz Gyula

H-1162 Budapest, Csoport u 25.
Hungary